

Ministerit ja kansanedustajat

Millaisen eduskunnan sinä loisit, jos voisit aloittaa tyhjältä pöydältä? Alla on pohdintoja, kuinka voisimme luoda uuden tehokkaamman ja paremman valtiovallan.

Joskus on kuullut sanottavan, että kansanedustajien on kautensa jälkeen vaikea työllistyä ja siksi he tarvitsevat sopeutumiseläkkeen. Jos näin todella on, niin miksi he ovat päteviä maan johtoon?

UAD-mallissa presidentti, pääministeri, sekä muut ministerit ja kansanedustajat kaikki valitaan samassa vaalissa, esim. kuuden vuoden välein. Näin vaaleja ei tarvitse olla jatkuvasti. Yhdet vaali, ja sillä selvä. Onko siinä mitään haittoja, jos nämä kaikki yllä olevat valitaan samaan aikaan?

Äänestys tapahtuisi vahvalla tunnistautumisella verkossa. Esim. valtion virastoissa ja kirjastoissa voisi olla helppokäyttöisiä äänestys laitteita, joita sellaiset henkilöt kenellä ei ole nettiyhteyttä kotona, voisivat käyttää.

Palvelutalot ja sairaalat; ehkä niissä voisi kiertää vapaaehtoisia auttamassa äänestyksessä ja/tai omaiset voisivat auttaa omia vanhempia tai sairaita henkilöitä äänestyksessä?

Mielestäni ministerien ja kansanedustajien palkan täytyy olla riittävän hyvä, jotta tehtäviin saadaan teräviä ja osaavia henkilöitä. Joistakin eduista – kuten sopeutumiseläkkeestä tai pitkistä lomista, esimerkiksi koko kesän vapaista – voitaisiin kuitenkin luopua tai ainakin niitä

tulisi vähentää. Joidenkin lähteiden mukaan kansanedustajilla on jopa 4,5 kuukautta lomaa vuodessa ja vain kuuden tunnin työpäivät.

Ymmärrän, että poliittinen kansanedustaja käyttää lomiaan erilaisiin edustustehtäviin pysyäkseen kannattajiensa mielessä, ja tämä on tavallaan osa heidän työtään. UAD-hallinnossa tällaista toimintaa ei kuitenkaan olisi. Toki he voisivat osallistua virallisiin kokouksiin ja esimerkiksi uuden lentokentän avajaisiin omissa maakunnissaan – jos nämä kuuluvat heidän virkatehtäviinsä.

Entä kaksi kautta ja täysi eläke – onko se reilua kansaa kohtaan? Tällaisista eduista huokuu selvästi, että kun päästään itse päättämään omista eduista, vedetään kaikki mahdollinen omaan taskuun kansan kustannuksella.

UAD-mallissa vaalityö voitaisi rajoittaa esim. kahden tai kolmen kuukauden ajalle ennen vaaleja. Tuolle ajalle annettaisiin jokaiselle kansanedustajalle, joka valmistautuu ehdolle seuraavalle kaudelle, yksi päivä viikossa vapaata kampanjointia varten. Muutoin kaikki vaalityö tehtäisiin omalla ajalla – **erityisesti verkossa**. Tämä tarkoittaa, että he saisivat yhteensä kahdeksan-kaksitoista päivää vapaata vaalityötä varten.

Vaalirahoitukselle voitaisiin asettaa jokin yläraja – esimerkiksi 20 000 euroa per ehdokas – jotta kukaan ei voisi ”ostaa” itselleen virkaa pelkästään syvien taskujen avulla. Ehdokkaan kannattajat voisivat osallistua kampanjaan vapaaehtoistyöllä, esimerkiksi jakamalla vaalimainoksia ja auttamalla verkkomainonnassa. Tänä päivänä verkossa tapahtuva vaalimainonta on somen, kirjoitus- ja videoblogien takia erittäin halpaa.

Valtio voisi myös myöntää istuville kansanedustajaehdokkaille ja ministeriehdokkaille eräänlaisen verottomaan stipendin, esimerkiksi 5 000 - 10 000 euroa henkilöä kohden. Tällä vältettäisiin tilanne, jossa kansanedustaja joutuisi maksamaan pitääkseen työnsä. Ja stipendillä tasoitetaan myös pelikenttää varakkaita ehdokkaita vastaan. Jos ehdokas kuitenkin haluaa panostaa rahallisesti oman kampanjansa tukemiseen, hän voisi vähentää sen summan verotuksessa. Samoin myös ehdokkaan tukijat – esimerkiksi sukulaiset tai tuttavat – voisivat saada verovähennyksen taloudellisesta tuesta. Mutta vaalirahoituksen katto olisi määrätty.

Onko 200 kansanedustajaa liikaa? Pitäisikö edustajakauden olla nykyistä pidempi kuin neljä vuotta? Etenkin jos eduskunnassa ei olisi politikointia, vaan asiat hoidettaisiin ammattilaisten voimin. Olisiko esimerkiksi viisi tai kuusi vuotta sopiva kausi, kuten presidentillä? Sama koskee myös ministereitä – heidän ehtivät juuri oppia työnsä, kun edessä ovat jo uudet vaalit.

Kansanedustajan vähimmäisikä voisi olla 25 vuotta ja enimmäisikä 65 vuotta. Näin päättäjämme olisivat ehtineet jo kokea ainakin vähän elämää ja olisivat parhaassa työiässä palvellessaan kansaa. Ehdokkaan tulisi siis olla enintään 59-vuotias (tai 60) virkaan astuessaan, jolloin hän voisi palvella yhden kauden.

Alkuperäinen idea on, että myös presidentti sekä ministerit valitaa kansanäänestyksellä, mutta ministerit voitaisiin myös valitaan sisäisen äänestyksen kautta kansanedustajien keskuudesta ja presidentti valitaan ministereiden ja kansanedustajien keskuudesta. Tämä takaisi, että kokeneet ja parhaat ehdokkaat nousevat maan johtoon.

Ehdotus: Rajatut kaudet ja luonnollinen etenemispolku

Kausien pituus ja määrä:

- Kansanedustaja: 5 tai 6 vuotta, max. 2 kautta
- Ministeri: 5 tai 6 vuotta, max. 2 kautta
- Presidentti: 5 tai 6 vuotta, max. 2 kautta
- Mutta niin, että yksi henkilö voisi olla mukana valtion johdossa **enintään neljä kautta, eli 24 vuotta**, (tai 20 vuotta). Esim. yhden kauden kansanedustajana, yhden kauden ministerinä ja kaksi kautta presidenttinä. Näin hän ei voi olla yhdessä roolissa liian pitkään. Tai jos 20-24 vuotta kuulostaa liian pitkältä ajalta, niin ehkä max. kolme kautta olisi sopiva?

Voisi olettaa, että tulevaisuudessa UAD-hallinnon ministerit valitaan kansanedustajien joukosta, koska heillä on joko kuusi tai 12 vuotta kokemusta valtiovallasta. Mutta uskon, että myös hallituksen ulkopuolelta tulisi uusia fiksua ehdokkaita, jotka tulisivat valituksi, ja myös kolme tai neljän kauden raja sekä 65 vuoden ikärajoitus toisi koko ajan uusia henkilöitä.

Perustelut:

1. **Tuoreus ja uusi into:** Rajoitetut kaudet estävät vallan keskittymisen ja pakottavat järjestelmän uudistumaan säännöllisesti. Tämä tuo hallintoon uusia ajatuksia ja eri sukupolvien näkemyksiä.
2. **Kokemuksen kertyminen ja eteneminen:**
Kansanedustajana toimiminen olisi luonteva väylä ministeriksi tai jopa presidentiksi. Hallinnollinen kokemus kasvaa vaihteittain, mikä luo vakaata osaamista ilman, että kukaan voi jäädä "vallan riippakiveksi" vuosikymmeniksi.
3. **Estää vallan väärinkäytön:**
Rajoitetut kaudet vähentävät riskiä siitä, että joku rakentaa itselleen henkilökohtaista valtakeskusta tai toimii pitkäaikaisesti omien etujen ajajana.
4. **Motivaatio tehdä tuloksia:**
Kun aika on rajallinen, viranhoitajat tietävät, että heidän on saatava aikaan konkreettisia tuloksia – jotta ura hallituksessa jatkuu.
5. **Uuden sukupolven mahdollisuus:**
Kauden rajoitus pakottaa väistymään ja tekee tilaa seuraavalle sukupolvelle. Tämä edistää sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Aivan kuten yritysjohtajiksi hakeutuville järjestetään psykologisia ja muita soveltuvuustestejä, miksei samaa vaadittaisi myös maan johdolta? Ehdokkaille voitaisiin järjestää kattava pääsy- tai pätevyyskoe. Heiltä tulisi edellyttää hyvää valtiotieteen tuntemusta, Suomen lainsäädännön ja historian hallintaa sekä vahvaa ymmärrystä ministerin tai kansanedustajan tehtävistä. Samalla varmistettaisiin, että kaikki ansioluetteloon merkityt meriitit, kokemus ja koulutus ovat todenmukaisia.

Nämä testit suoritettaisiin vaalien jälkeen valituille henkilöille. Vaikka joku olisi saanut eniten ääniä, hänen tulisi vielä läpäistä tämä viimeinen koitos. Mikäli testi osoittaisi, ettei henkilö sovellu tehtävään jonkin syyn takia, hän ei saisi virkaa. Tällöin seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas kutsuttaisiin testiin.

Uskon, että hylkäyksiä tapahtuisi harvoin, sillä ehdokkaat tietäisivät jo ennalta, ettei tehtävää kannata edes tavoitella, ellei siihen ole aidosti soveltuva, tai jos he yrittävät valehdella koulutuksestaan tai työkokemuksestaan, koska se kaikki paljastuisi.

Rekka- ja linja-autokortin uusiminen edellyttää lääkärintodistusta sekä satunnaisia huume- ja alkoholi testejä. Samoin tulisi edellyttää, että ministerit, kansanedustajat, pääministeri ja presidentti läpäisevät säännölliset terveystarkastukset ja testit ennen kautensa alkua. Näissä arvioitaisiin esimerkiksi kognitiiviset kyvyt, psyykkinen tasapaino sekä yleinen terveydentila. Meidän on voitava luottaa siihen, että johtajamme ovat sekä fyysisesti että henkisesti hyvässä kunnossa. Monilla työpaikoilla tämä on itsestään selvä vaatimus.

Lisäksi kansanedustajan erottamisen tulisi olla suhteellisen helppoa, mikäli hän alkaa sooloilla poliittisesti, jää kiinni huumeiden käytöstä, ottaa lahjuksia, on selvästi puolueellinen tai syyllistyy vakaviin rikoksiin. Ehdotan, että tällaisessa tapauksessa vaaleissa seuraavaksi eniten ääniä saanut henkilö nousisi automaattisesti tilalle. Mikäli hän ei olisi käytettävissä, paikka siirtyisi järjestyksessä seuraavaksi eniten ääniä saaneelle. Tai jos kautta on jäljellä alle kaksi vuotta, se täytettäisiin vasta seuraavissa vaaleissa.

Ainakin aiemmin poliisiksi ei päässyt, jos oli rikosrekisteri. Miksi siis kansanedustajaksi pääsisi? Mielestäni johtajien tulee olla kunniallisia ja nuhteettomia kansalaisia. Nuoruudessa tapahtunut lievä näpistys tai ilkivalta voitaisiin sallia, mutta vähänkään vakavampi rikosrekisteri olisi este.

Ehdotan myös, että äänestys toimis niin, että ehdokkaat ilmoittaisivat edustavansa tiettyä hallinnon alaa, kuten metsä- ja maataloutta, opetusta ja kulttuuria, puolustusta tai ympäristöä. Äänestys perustuisi siis 12 ministeriön jaotteluun. Jokaiseen ministeriön alaan valittaisiin esimerkiksi 10 kansanedustajaa.

UAD-hallintomalli muistuttaisi tietyiltä osin nykyistä malliamme. Esimerkiksi nykyisen Keskustan (ent. Maalaisliiton) kansanedustaja olisi UAD-mallissa maa- ja metsätalousministeriön kansanedustaja, tai nykyinen vihreiden kansanedustaja olisi

UAD-mallissa ympäristöministeriön edustaja. Haluan kuitenkin painottaa, etteivät nämä ehdokkaat olisi ministeriöiden alaisia. Ministeriön nimi kuvastaisi heidän osaamistaan ja edustamaansa asiakokonaisuutta – esimerkiksi maa- ja metsätaloutta – jota he haluavat kehittää ja valvoa. Lisäksi he valvoisivat oman hallinnonalansa ministeriön toimintaa ja varmistaisivat, että se toimii UAD-mallin arvojen ja sääntöjen mukaisesti.

Tällä tavoin varmistettaisiin, että eduskuntaan saadaan edustus kaikilta eri yhteiskunnan osa-alueilta. Järjestelmään kannattaisi lisätä myös esimerkiksi työväestöä ja liiketaloutta edustavat 10 kansanedustajan ryhmät.

Valtioneuvostossa on nyt 12 ministeriötä, ja yleensä ministereitä on noin 20. Onko todella tarpeen, että ministereitä on enemmän kuin ministeriöitä – tarvitaanko siis enemmän kuin 12 ministeriä?

Ymmärrän, että jos edetään yllä kuvatun mallin mukaan, esimerkiksi ympäristöministeriön alalle tarvitaan aihealueeseen erikoistuneita kansanedustajia. Mutta tarvitseeko Ulkoministeriö, Valtioneuvoston kanslia, Oikeusministeriö tai Sisäministeriö omia erillisiä kansanedustajia? Voisiko näiden toimintaa valvoa ja ohjata keskittyneemmin tai yhteisesti?

Alla nykyiset ministeriöt.

- Valtioneuvoston kanslia
- Ulkoministeriö
- Oikeusministeriö
- Sisäministeriö
- Puolustusministeriö
- Valtiovarainministeriö
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Maa- ja metsätalousministeriö
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Ympäristöministeriö

Tärkeää olisi, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet saisivat oman edustukseen. Kun edustajien ryhmien koko rajattaisiin esimerkiksi 10 henkilöön, olisivat kaikki ryhmät tavallaan samalla viivalla.

Samalla on varmistettava, että jokaisesta 19 maakunnasta olisi edustus. Esimerkiksi viisi kansanedustajaa per maakunta tarkoittaisi 95 edustajaa.

Toinen vaihtoehto olisi säilyttää ministeriöt nykyisellään, mutta jakaa kansanedustajat uusiin kategorioihin, esimerkiksi seuraavasti:

- Maa- ja metsätalouskansanedustajat
- Puolustusvoimien kansanedustajat. Tässä olisi myös mukana, poliisi, rajavartiolaitos, palokunnat ja muut pelastuslaitokset
- Valtiovarainkansanedustajat
- Liikenne- ja viestintäkansanedustajat
- Sosiaali- ja terveystieteiden kansanedustajat
- Ympäristökansanedustajat
- Liiketalouskansanedustajat (uusi) Pankit, yritykset, teollisuus, vakuutus, jne.
- Työväestön kansanedustajat (uusi) Tämä voisi toimia työntekijöiden tukena liittojen kanssa tai sijasta.
- Liikunta- ja urheilukansanedustajat (uusi) Kansan kunto ja urheilu
- Perhe-, lapset-, yksinhuoltajat- ja eläkeläiset kansanedustaja (uusi)
- Kulttuurikansanedustajat (uusi jako) Tähän kuuluu myös kansalliset arvot
- Koulutuskansanedustajat (uusi jako, vanha Opetusministeriö)
- Digitaalinen kehitys kansanedustajat (uusi) Tekoäly, krypto ja digitaalisen verkon suojaus, jne.

Mitä muita yhteiskunnan osa-alueita kannattaisi painottaa?

Tulevaisuudessa sanottaisiin: *Sirpa Suomalainen, ympäristökansanedustaja*, sen sijaan että käytettäisiin nykyisen mallin mukaista ilmaisua *Sirpa Suomalainen, Vihreiden kansanedustaja*.

Ministerit ja kansanedustajat eivät näkyisi lööpeissä tai ilta toisensa jälkeen televisiuutisissa. Sen sijaan jokaisella ministeriöllä, pääministerillä ja presidentillä olisi omat tiedottajansa, jotka päivittäin välittävät medialle tärkeimmät asiat. Suurin osa päätöksistä ja toimenpiteistä olisi julkisesti kaikille saatavilla kyseisen viranomaisen verkkosivuilla. Ainoastaan presidentti ja pääministeri olisivat useammin esillä mediassa.

Näin ministerit ja kansanedustajat saisivat työrauhan, mikä olisi myös heidän itsensä kannalta hyvä asia. Paras mahdollinen tilanne olisi, jos edustajat ikään kuin vetäytyisivät taustalle harmaaksi massaksi vaalien jälkeen, aivan kuten on isoissa yrityksissä. Tiedottajat tiedottaa ja toimitusjohtaja on julkisuudessa.

Ministerit ja kansanedustajat voisivat ylläpitää omaa verkkosivua, joka heillä oli myös vaalien alla, jolla he esittelisivät ajamiaan asioita ja saavutuksiaan. Tämä toimisi heille eräänlaisena kannustimena tehdä hyvää työtä – mikä puolestaan voisi auttaa heitä seuraavalla vaalikaudella.

Hallitus ilman vaaleja – vaihtoehtoinen hybridimalli

Entä jos meillä ei olisi ollenkaan vaaleja? Sen sijaan valtiolla olisi **ammattimainen HR-tiimi**, joka vastaisi hallituksen ja edustajien valinnasta samalla tavalla kuin suurissa yrityksissä valitaan johtajat.

◆ **HR-ryhmän vastuut:**

- **Rekrytointi:** avoin ja läpinäkyvä hakuprosessi, johon kuka tahansa kansalainen voi hakea
- **Perehdytys, koulutus ja työhyvinvointi**
- **Palkkaus ja työsuhteasiat**
- **Strateginen henkilöstöpolitiikka:** oikeat ihmiset oikeissa tehtävissä
- **Työkyvyn ja motivaation ylläpito**
- **HR-ryhmän tavoitteena** on varmistaa, että hallituksessa on oikeat ihmiset oikeissa tehtävissä, ja että he voivat hyvin ja ovat motivoituneita

◆ **Kansalaisneuvostot valvovat:**

- HR-ryhmän toimintaa
- Valittujen henkilöiden soveltuvuutta

◆ **Ministerien ja presidentin valinta**

- Ministerit valitaan sisäisen äänestyksen kautta kansanedustajien keskuudesta ja presidentti valitaan ministereiden keskuudesta, näin takaamme, että parhaat ehdokkaat nousevat maan johtoon.
- Kansanedustajat, ministerit ja presidentti äänestävät näissä sisäisissä vaaleissa, joihin kuka tahansa edustaja voi ilmoittautua ehdokkaaksi.
- **Aikataulutus: kansanedustajat ensin, ministerit myöhemmin**
- Ehdotetaan, että kansanedustajat valitaan ensin ja toimivat tehtävässään kolme vuotta, ennen kuin uusi ministeristö valitaan. Tämän kolmen vuoden aikana kansanedustajilla on mahdollisuus perehtyä muiden kansanedustajien ja ministerien osaamiseen, mikä mahdollistaa paremman valinta prosessin.
- Jos ministerien ja kansanedustajien kaudet menevät limittäin, se voisi olla kaiken kaikkiaan parempi tapa.
- **Presidentin virka**
- Presidentin tehtävä voisi olla rajattu niin, että virka voidaan täyttää vain ministerien joukosta – ei kansanedustajista. Tämä varmistaa sen, että presidentiksi valitaan henkilö, jolla on hallitustyöskentelystä paljon kokemusta ja näyttöä johtajuudesta. Eli presidentti olisi aina ollut kansanedustaja ja ministeri ennen presidentin kauttaan.

◆ **Uusi rakenne:**

- Kansanedustajat ja ministeriöt olisi jaettu kuten jo yllä esitettiin. Jokaisessa yhteiskunnan osa-alueessa olisi omat 10 asiantuntijakansanedustajat, jotka täsmäivät ministeriöiden kanssa.

♦ Mitä saavutettaisiin?

- Ei vaaleja, joissa monet kansalaiset eivät edes halua äänestää. Ei vaalimainontaa, TV vaaliväittelyjä ja tapahtumia. Ei kaikille kaikkea lupaavia molemmilta puolilta suuta puhuvia ehdokkaita Suomen toreilla höpisevässä.
- Ei poliittista riitelyä ja byrokratiaa
- Parempi asiantuntemus päätöksenteossa
- Ammatillinen, arvoihin perustuva hallinto
- Selkeä ja nopea hallituksen kokoaminen. Hallinnosta tulisi harmaata massa, joita kansalaiset eivät välttämättä edes tunne. Aivan kuten on isoissa yrityksissä. Ihmiset saattaa tuntea nimeltä ja kuvista toimitusjohtajan ja muutaman muun henkilön johtoryhmästä. Loppupelissä vain harvaa kiinnosta, kuka tekee päätökset näissä yrityksissä, kunhan ne ovat hyviä. Samoin myös hallituksessa, meitä ei juurikaan kiinnosta henkilöt, mutta koska meillä on vaalit ja media tuo niitä esiin koko ajan, niin sen takia me tunnemme heitä.

Tämä ei olisi perinteistä edustuksellista demokratiaa, mutta se voisi olla erittäin **tehokas ja selkeä vaihtoehto**. Jos isot kansainväliset yritykset, jotka ovat paljon suurempia kuin Suomen valtio kykenevät toimimaan tehokkaasti näin, niin miksei me voitsi **kehittää tästä oman hybridimalli Suomelle**.

Myös tämä hybridimalli, voisi toimia aivan yhtä hyvin kuin UAD:n vaalillinen versio, josta puhuttiin tämän luvun alussa. **Kaikki alkuperäisen UAD-mallin ideat ja esitykset toimisivat samalla lailla myös tässä vaalittomassa mallissa.**

Jos kerran muututaan, niin muututaan isosti!

Mutta, tämä jää viisaampien päätettäväksi, kun UAD-hallitusta aletaan hiomaan kasaan. Yllä olevat ehdotukset ovat vain ideoita mietittäväksi.

www.uad-malli.org

Vaikeinta on vapaus. Ottaa aavistettu perhonen kiinni, vahingoittamatta. Ja raaskia päästää irti. — Tommy Tabermann